

Дата: 01. 10. 2024

Клас: 9 клас

Предмет: Історія України

Завдання:

Вивчай тему:

① Іван Мазепа: згоду на гетьманство с. 153 - 157
Відповідь на запитання с. 157 № 1, 2, 3

② Вивчай тему: „Заднішкі політика Івана Мазепи”

с. 157 -

Відповідь на запитання с. 157. № 1, 2, 3

§ 31. Гетьманщина в часи Івана Мазепи

Упродовж
уроку
з'ясуйте,
чим уставився
гетьман
Іван Мазепа

Згадайте, коли і за яких обставин Іван Самойлович став гетьманом. Як ви розумієте значення понять «республіка», «аристократія»? Чи пам'ятаєте ви, що Семен Палій очолив повстання на Правобережжі? Що вам про це відомо?

Додаткова інформація
<https://is.gd/erSXqy>

1. Іван Мазепа: здобуття гетьманства та внутрішня політика

Після усунення від гетьманства Івана Самойловича, 1687 року старшинська рада в таборі на річці Коломак новим гетьманом обрала генерального осавула Івана Мазепу. Відносини Війська Запорозького з Московським царством визначали Коломацькі статті 1687 року. Згідно з ними: гетьман не міг самостійно проводити зовнішню політику; у гетьманській столиці — Батурині — розташовували полк московських стрільців; заохочували українсько-московські шлюби; гетьман не мав права без царського дозволу позбавляти старшину посад, а старшина — скидати гетьмана.

Ставши гетьманом, Іван Мазепа докладав зусиль до об'єднання українських земель, розбудови козацької держави за європейським зразком. У внутрішній політиці він спирався на свої освіченість та знання людей. Йому вдалося зміцнити гетьманську владу, оминувши обмеження Коломацьких статей і, водночас, забезпечити стабільність у Гетьманщині. Для цього, з одного боку, роздавав заможним старшинам посади та маєтки (землю), збирав не загальні, а тільки старшинські ради, тобто формував аристократичну республіку. Він запрошуав до своєї адміністрації дітей впливових старшинських родин, щоб вони, виконуючи різні доручення, готовалися до управління державою в майбутньому. Водночас, гетьман заборонив забирати в козаків землю та перетворювати їх у селян, а також вимагати від селян відробітків більше, ніж два дні на тиждень. Для управління державою, ведення судочинства, розвитку артилерійської справи та дипломатичної діяльності потрібні освічені люди. Задля цього Іван Мазепа підтримував освіту, науку, книгодрукування. Особливо піклувався про Києво-Могилянський колегіум: розбудував його, добився статусу академії, сприяв заснуванню бібліотеки та друкарні.

Гетьманування Івана Мазепи позитивно позначилося на господарському становищі козацької держави. Освоювалися запустілі та раніше не оброблювані землі, зростали вже існуючі та засновувалися нові населені пункти. Розвивалися промисли, ремесла, торгівля. За містами зберігали чагдебурзьке право.

1. В якому році і за яких обставин гетьманом став Іван Мазепа?
2. Які заходи проводив Іван Мазепа для забезпечення стабільності в Гетьманщині?
3. Що робив новий гетьман для розвитку економіки?

2. Зовнішня політика Івана Мазепи

У зовнішній політиці Іван Мазепа не наважувався протидіяти московському уряду. 1689 року разом з московським військом здійснив невдалий другий Кримський похід, а в 1695–1699 роках брав участь у війні проти Османської імперії. Для Гетьманщини ці війни принесли лише розорення господарства і збільшення чисельності московських військ, які утримувалися за рахунок українців.

У 1700 році Московська держава розпочала Північну війну проти Швеції. Військо Запорозьке як союзник Москви брало участь у цій війні. Цар Петро I використовував козацьке військо, яке неслово втрати тисячами і не отримувало при цьому ніякої платні. Більше того — українці мали власним коштом споряджати не тільки козацькі полки, а й утримувати царську армію. До того ж Петро I заличував козаків до важких земляних робіт, з яких багато хто не повертається через голод, холод та важкі каліцтва. А коли польський король, не даючи ради визвольному повстанню під проводом Семена Палія, попросив у Петра I допомоги, то він проти українців правив інших українців з лівобережних полків.

1704 року Іван Мазепа придушив повстання під проводом Семена Палія на Правобережжі. Гетьман використав цю ситуацію для об'єднання українських земель по обидва береги Дніпра. Взявши Правобережну Київщину й частину Волині під свою булаву, він їх утримував за собою упродовж 1704–1709 років. Проте через безцеремонну політику Петра I серед козаків і, головне, старшини зросло число незадоволених. Та й сам Іван Мазепа добре розумів ситуацію і коча пам'ятав про гіркий досвід своїх попередників, все ж дуже обережно, потай від ненадійної старшини, налагодив таємне листування з іноземними володарями: спочатку з польським королем Станіславом Лещинським, а згодом зі шведським королем Карлом XII.

1. В яких військових кампаніях Петра I брав участь Іван Мазепа?
2. Як московський цар використовував козацьке військо?
3. Коли і за яких умов Правобережна Україна потрапила під владу Івана Мазепи?

